

Грибенюк Г. С. доктор психологічних наук,
професор, Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
<https://orcid.org/0000-0002-5053-8744>

САМОСУБ'ЄКТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗМІННИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У РЯТУВАЛЬНИКІВ

Стаття розкриває особливості індивідуальних властивостей рятувальника, які забезпечують активізацію внутрішніх резервів його психіки. Представлені результати роботи дозволяють з'ясувати окремі взаємозалежності між змістом теоретичної та емпіричної моделей становлення саморегуляції рятувальника. Обґрунтовані концептуальні та операціональні змінні дослідження та розкрито специфіку компоненти «набути професійний досвід самосуб'єктного регулювання». Подальші дослідження є необхідними для створення умов ефективного обґрунтування даних та дослідження в цій та інших екстремальних професіях.

Ключові слова: саморегуляція; модель суб'єктної структури саморегуляції; самосуб'єктна дія; мотиви саморегуляції; мотиваційно-сміслова структура саморегуляції.

Постановка проблеми. Набути досвід самосуб'єктного регулювання є важливим завданням наукового пошуку та вимогою професійної діяльності майбутніх рятувальників, без якої реальна їх підготовка до практичних дій та безпека неможливі. Самосуб'єктне регулювання на етапі навчально-професійної діяльності та проектування його дослідження ставлять перед необхідністю мати системоутворювальні чинники для одиниць дослідження, зокрема, обґрунтовані концептуальні та операціональні змінні, що вимагає копіткого аналізу та верифікації. Отримані дані будуть необхідними у розгортанні, психологічного дискурсу типологізації, обстеження та дослідження в цій та інших екстремальних професіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психолого-педагогічні основи підготовки людини до діяльності в екстремальних ситуаціях, різновиди такої діяльності та відповідна методична система вивчались М. С. Корольчуком [1], Г. С. Грибенюком [2], А. Г. Снісаренко [3] та іншими. Проте, малодослідженим залишається аспект підготовки самосвідомості людини до подолання екстремальності. Це особливо актуально у зв'язку з аналізом психологічних механізмів самосуб'єктного регулювання особистості в екстремальній ситуації, специфікою впливу особистого досвіду саморегуляції на розгортання професійної діяльності.

Мета статті. Нами поставлене завдання дослідити індивідуальні властивості

рятувальника, які забезпечують активізацію внутрішніх резервів його психіки. З'ясувати окремі взаємозалежності між змістом теоретичної та емпіричної моделей становлення саморегуляції рятувальника у навчально-професійній діяльності, зокрема, щодо компоненти «набути професійний досвід самосуб'єктного регулювання».

Методи дослідження. Теоретичний аналіз відбувається із використанням поняттєвих засобів мови експериментального психологічного дослідження, зокрема, поняття «змінної» як засобу упорядкування, класифікації та приписування числових значень концептуальним змінним. Мова теоретичного пізнання має продовження у вимірах, через використання операціональних змінних та емпіричних методів у діагностичній процедурі. Цільова логіка такого просування починається із складання описів необхідних і достатніх ознак щодо оптимальності самосуб'єктних дій рятувальника та аналізу їх результативності у практичних діях. В подальшому проходить узагальнення, потім пояснення причинно-наслідкових зв'язків із розробкою пояснювальної моделі, в якій присутні елементи передбачення та управління процесами самосуб'єктного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Характеристики теоретичної та емпіричної моделей щодо особистісного утворення «набути професійний досвід» системно пов'язані з методологією навчання і

виховання, їх координатами у конкретному навчально-виховному процесі. Крім того, вони є особливими формами організації пізнання самим суб'єктом і відображені у його свідомості. Взаємозв'язок зазначених моментів зумовлює пізнавальну ситуацію вибору параметрів і показників цих моделей для рятувальника та побудові системи концептуальних змінних.

Аналіз змістового наповнення концептуального поняття «набути професійний досвід» показує, що, коли психологу поставлене завдання з'ясувати, які якості необхідні для оптимального накопичення досвіду, то поняття «досвід» визначається як «... сталі та доцільні зміни у діяльності людини, що виникають завдяки попередній діяльності і безпосередньо не спричинені спадковими фізіологічними реакціями організму [4]. В подальшому науковий пошук психологами поглиблюється і визначення доповнюється щодо результату набутого досвіду певною градацією рівнів, зокрема, рівня інтелектуального [5, 6, 7].

Дещо описовий характер ознак-прикметників, які використані поряд із поняттям «зміни», а саме, «сталі», «доцільні», у контексті операціоналізації цих понять потребує з'ясувати їх суб'єктну належність та розкрити поняття «набути досвід» через поняття «мета». Хто саме у процесі підготовки рятувальників ставить мету, яка інстанція є в суб'єкті або поза ним; мета поставлена перед ким та яка?

У випадку, якщо зміни відбуваються відповідно до поставленої самим суб'єктом мети, є необхідність розробити критерії за якими визначиться сумірність у співвідношенні змін внутрішніх і зовнішніх, міри самоактивності та зовнішнього примусу. Одна справа, якщо об'єктивна доцільність змушує людину набути певний досвід дій в екстремальних умовах, інша, коли суб'єкт виявляє самоактивність і діє індивідуальна диспозиція пошуку екстремального. На разі в цій частині теоретичної моделі існує не лише «предметна», а й «технологічна» невизначеність і, саме тому, операціоналізація змісту поняття «набути досвід» починається в параметрах того, у який спосіб організоване з майбутнім фахівцем та ним самим пізнання.

До зазначеного треба додати те, що досвід, набутий у навчально-професійній діяльності, може бути і не доцільним, зайвим, не адекватним сформульованій меті.

Сумніви, щодо повноти ознак поняття «набути досвід» достатніх для його операціоналізації у дослідженні, підкріплюються, крім того, міркуваннями про стихійний характер процесу набуття досвіду, що спричинює помилки, хиби у діяльності людини, які важко віднести до необхідних і доцільних.

Логіка розробки теоретичної моделі проходила через порівняння змісту понять «набути досвід» і «навчання», яке визнається «доцільно організованим і цілеспрямованим» [8, с.173]. Зрозуміло, що результат навчання не може зводитись, лише до формування знань, умінь та навичок. Навчання, як специфічна саме людині форма передачі та засвоєння суспільного досвіду, не відокремлюється від площини виховання та розвитку, причому зміст поняття не вичерпується циркуляцією об'єктивних знань.

Відмінності у поняттях «набути досвід» і «навчання» не є загальновизнаними всіма дослідниками. Так, О. М. Леонтьєв визначав навчання процесом, у якому продуктом є «засвоєння накопичених суспільством знань у формі свідомого їх відображення» [8, с.390]. Ним відмічалось, що таке засвоєння іде у процесі спілкування і виховання та проходить різні форми [8, с.422].

На нашу думку, психологічно мова іде про зміни більш широкі та цілісні, — змінюється суб'єкт і його самоактивність, — накопичується професійний досвід.

У дослідженні до низки понять, які ми розглядаємо: «пізнання», «набути досвід», «навчання» додано поняття «самосуб'єктне регулювання» та «регуляція», «самосуб'єктна дія», необхідність яких цілком очевидна. Вони використані для позначення власної активності суб'єкта діяльності в екстремальних умовах. Важливим є смисловий аспект самосуб'єктної регуляції [9], який є відповіддю на питання: заради чого людина діє в екстремальній ситуації? Пошук відповіді «заради чого?», дає можливість розібратися та активізувати мотиваційно-смислові утворення особистості, що з'являються у дослідженні як регулятори за

допомогою яких суб'єкт налаштовує мотиваційну сферу. Зрозуміти соціальні дії – значить зрозуміти їх сенс, мотиви і наміри суб'єкта.

Найбільшою мірою у суб'єкта піддіється розумінню цілеспрямована дія, яка зорієнтована лише на засоби, що уявляються адекватними у досягненні однозначно поставленої мети.

Крім того, самосуб'єктне регулювання мотивації відрізняється від «дрібних» психологічних утворень, зокрема, таких як самосуб'єктні дії. Якщо провести аналогію з діяльністю, то в ній теж є «такі процеси, предмет і мотив яких не збігаються між собою...», і які, «...ми будемо називати діями» [8, с.279]. Діяльність виступає «основною» одиницею «життєвого процесу» [8, с.50], але «одиницею» специфічною, психологічно своєрідною, досить абстрактною та штучною, а тому її неможливо однозначно звести до тієї практики соціального буття, з якої вона абстрагується.

Діяльність та самосуб'єктне регулювання її мотивації, мають три ланцюги, точніше здійснюється водночас у трьох площинах: суб'єкт - об'єкт (предмет) - зовнішній прaxis (реалізація різних видів активних процесів). Ці «моменти» діяльності у дослідженні виділені та розглядаються тільки одночасно, у їх співставленні і взаємопереходах. Якщо не досліджувати паралельно сферу самосвідомості суб'єкта, площину мотивації та суб'єктивного предмету саморегуляції, покладатись лише на зовнішнє спостереження за будь-якою дією, то ніяк не відділити самосуб'єктне регулювання мотивації діяльності від активності або від самосуб'єктних дій. Фактично такий розгляд виступає реалізацією принципів єдності свідомості та діяльності, свідомості та особистості [10]. Ці принципи переконливо працюють на філософському рівні. Водночас у дослідженні постало питання про те, які методичні засоби має сучасна концепція діяльності для необхідного виявлення всіх аспектів саморегуляції: її предмету, мотиву, факту та їх психологічного збігу.

Таким чином, перше завдання, яке виникло під час проектування дослідження полягало у побудові системи концептуальних змінних, через яку ми дивились на світ того, як рятувальнику

оптимально набути екстремальний досвід. Вона утворювалась із деякої кількості ідеальних континуумів, які характеризують цю властивість. Змінні згодом були емпірично проінтерпретовані та набули форму операційних змінних.

Розглянуті теоретико-методологічні питання мають цілком певне прикладне, психолого-педагогічне використання. Вони входять до практичного завдання надзвичайної значущості та актуальності, – вдосконалити багатофакторну емпіричну модель психолого-педагогічної підготовленості майбутніх рятувальників. В цьому контексті основний зміст констатувальної частини проведеного професіографічного дослідження стосувався прогнозу успішності професійної діяльності рятувальника в екстремальних умовах залежно від його здатності за допомогою самосуб'єктних дій привести до належного рівня процес саморегуляції.

Відповідно до поставленого завдання використовувались два критерії, зокрема: успішність та спроможність фахівця надати достатнього рівня своїй готовності до самосуб'єктної дії щодо регуляції моральної та мисленнєвої активності, а також здатності до підсилення мотивації.

Як показали результати дослідження, незалежно від специфіки розв'язуваних завдань і умов діяльності (звичайних чи екстремальних) найбільш високі вимоги висуваються до загальної спроможності суб'єкта до саморегуляції, із необхідним включенням до структури останньої всіх вище зазначених рівнів регулювання.

Загальна спроможність суб'єкта до саморегуляції включає здатність до розв'язання розумових завдань в умовах впливу екстремальних факторів психогенного ризику, спроможність суб'єкта до трансформації значень та отримання нового сенсу, здатність до суб'єктивного контролю, мотивацію до діяльності. Психогенний ризик розуміється нами широко, як можливість зовнішніх чинників суттєво вплинути на людину.

Описи соціальних умов, за яких розгортається діяльність рятувальників як масової професії, дозволяють характеризувати саморегуляцію параметрами загальної спроможності суб'єкта до неї, тоді як інші компоненти саморегуляції рятувальників, на нашу думку,

значно вирізняються від аналогічних у тих спеціальностях, які передбачають необхідність більшої соціальної вибірковості.

Соціально-психологічні показники оцінного ставлення до оточення, які виступали як механізм саморегулювання суб'єкта, та представлені у структурі його самосвідомості, мали більшу вагу, ніж традиційно психологічні детермінанти. Найменш ефективні фахівці відрізнялись від середніх практично за всіма показниками загальної спроможності до саморегуляції (спроможність підвищити рівень готовності до самосуб'єктної регуляції у сферах моральної, мисленнєвої діяльності до необхідного та характеристиками мотивації). На відміну від них, група кращих вирізняється від середніх переважно соціально-психологічними показниками. Це дозволило зробити висновок, що група кращих формується у масі середніх фахівців, чим зумовлюється необхідність особливої уваги до проблеми становлення саморегуляції майбутнього рятувальника.

Як складові прогностичного критерію здатності до саморегуляції виокремлені показники самооцінки особистості та її соціометричного статусу у колективі.

У процесі дослідження встановлено, що під впливом професійної діяльності в екстремальних умовах, як вже зазначалось, відбуваються зміни у саморегуляції мисленнєвої та емоційної сфер, а також у сфері міжособистісного спілкування. Зокрема, зберігається спроможність привести до необхідного рівня готовності самосуб'єктну дію стосовно раціональної компоненти мисленнєвої діяльності, внаслідок чого підвищується надійність рішень, які приймаються, проте, знижується темп прийняття таких рішень. Водночас знижується інтелектуальна спрямованість інтересів, моральна нормативність, спілкування примітивізується, проте, збільшується групова згуртованість, підвищується самооцінка особистості.

Таким чином, найбільш суттєвих змін – залежно від місця в особистісній ієрархії системи регуляції, – зазнає рівень моральної діяльності (вищий), опісля – інтелектуальної та емоційної; найменш значні прояви негативної динаміки мають місце у регуляції фізіологічних реакцій і станів.

У контексті прикладного використання емпіричної моделі важливою є розробка на її основі технології підготовки до дій в екстремальних умовах. Частина технології є методикою дослідницького призначення, яка може бути використана на різних етапах професіоналізації фахівця, зокрема, у навчально-професійній діяльності. Виходячи із зазначеного, методика може бути засобом проведення експерименту наскрізної підготовки людини до діяльності в екстремальних умовах (школа – вищий навчальний заклад – професійне робоче місце) та відкриє перспективу подальшої оптимізації професійного навчання рятувальників і його психологічного забезпечення.

Змодельована у методиці тестова ситуація з її параметрами відтворює якомога повніше вимоги, які висуває професійна діяльність в екстремальних умовах до самосуб'єктної регуляції, мотиваційних та операційно-сміслових структур, з тим, щоб в процесі експериментального використання з'ясувати психологічні залежності та їх формувати у навчально-професійній діяльності майбутніх рятувальників.

Самоактивність суб'єкта у тестовій ситуації уподібнена до самоактивності в ситуаціях навчальної та професійної діяльності, знаходиться на їх "перетині" та відображає суттєву професійну специфіку.

У теоретичному вимірі «самосуб'єктна регуляція» представлена в її зв'язках із категоріями «пізнання», «учіння», «навчальна діяльність» і відповідає психологічним залежностям явищ, які вони відображають. З боку категорії «професійна діяльність» вона презентована тестовою ситуацією. Зокрема:

- параметрами часу розв'язання завдання (обмежений, нормований);
- простору (має бути «тут і зараз»);
- предметом спрямування пізнавальних, емоційних та мотиваційних зусиль суб'єкта для розв'язанням пізнавального завдання;
- основними ергатичними функціями суб'єкта, їх «ввімкненням»;
- засобами та умовами діяльності як специфічними компонентами виконання професійного завдання.

Теоретична та емпірична модель становлення саморегуляції майбутніх рятувальників включають низку

підструктур, зокрема, компоненту «набути досвід». Система цих підструктур-детермінант складає психологічний зміст саморегуляції особистості. У моделях представлені два аспекти або виміри змодельованої психіки: самосвідомості та потребово-мотиваційний, значеннєвий. Предмет саморегуляції, так би мовити, ототожнив себе, з одного боку, у своєму вторинному існуванні як віднесений до самосвідомості та в її межах – саморегуляційні дії, операції, переживання тощо. З другого, простежується низка розгалужених мотиваційно-емоційних структур, які у психологічному сенсі починаються з потребового стану. У процесі їх взаємодії спрацьовують психологічні механізми саморегуляції особистості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, виявлені особливості компоненти «набути досвід» дозволяють розробити та обґрунтувати теоретичну та емпіричну моделі становлення саморегуляції майбутніх рятувальників в умовах навчально-професійної діяльності, які забезпечують належну готовність до самосуб'єктного регулювання.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю розгортати отримані моделі мотиваційно-сміслових утворень та самосуб'єктної регуляції у практиках психологічних досліджень, обстежень, допомог в цій та інших екстремальних професіях.

Список використаних джерел

1. Корольчук М. С. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 532 с.
2. Грибенюк Г. С. Психологічні основи становлення саморегуляції у навчально-професійній діяльності майбутніх рятувальників : дис. докт. псих. наук : 19.00.07 – / Грибенюк Геннадій Сергійович – Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2007. – 380 с.
3. Снісаренко А. Г. Професіографічний аналіз діяльності начальників караулів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України : дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Снісаренко Андрій Григорович. – Х., 2011. – 243 с.
4. Хекхаузен Г. Мотивація та діяльність / Ганс Хекхаузен. – М.: Педагогика, 1986. – 407 с.
5. Макаренко М. В. Основи професійного відбору військових спеціалістів та методики вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми / М. В. Макаренко. – К. : Ін-т фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем ЗС України, 2006. – 395 с.
6. Малхазов О. Р. Впровадження спеціальних психофізіологічних технологій у систему профвідбору фахівців для авіаційної галузі України / О. Р. Малхазов, В. П. Бабак, В. П. Харченко // Наука та інновації. – 2007. – Т. 3, № 5. – С. 36–52.
7. Приходько Ю. О. Психологічні чинники успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників МНС України : дис. ... кандидата психологічних наук: 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах» / Приходько Юрій Олександрович. – К., 2008. – 230 с.
8. Леонт'єв О. М. Проблеми розвитку психіки / Олексій Миколайович Леонт'єв. – М.: МГУ, 1981. – 584 с.
9. Боришевский М. Й. Развитие саморегуляции поведения школьников : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. псих. наук : спец. 19.00.07 "педагогічна та вікова психологія" / Боришевский Мирослав Йосипович – Інститут психології НАПН ім. Г.С. Костюка. 1992. – 77 с.
10. Леонт'єв О. М. Діяльність. Свідомість. Особистість / Олексій Миколайович Леонт'єв. – М.: Прогресс, 1977. – 304 с.

References

1. Korolchuk M.S. Teoriia i praktyk profesiinoho psykhologichnoho vidboru: navchalnyi posibnyk / M.S. Korolchuk, V.M. Krainiuk. – K. : Nika-Tsentr, 2006. – 532 s. [in Ukrainian].
2. Hrybeniuk H.S, Psykhologichni osnovy samorehuliatcii maibutnikh riativnykiv / H.S. Hrybeniuk – dis....dokt. psihol.nauk. : 19.00.07. – K., 2007. – 380 s.
3. Snisarenko A.G. Profesiografichniy analiz ddiialnosti nachalnyka karaulu Operatyvno-riatuvlanoi sluzhbi tsyvilnoho zakhystu MNS Ukrainy/ A.G.Snisarenko – dis....kand. psihol.nauk. 19.00.09. – X., 2011. – 243 s.
4. Хекхаузен Г. Мотивація та діяльність / Ганс Хекхаузен. – М.: Педагогика, 1986. – 407 с.
5. Makarenko M.V. Osnovy profesiinoho vidboru vitsiskovykh spetsialistivta / M.V. Makarenko. – K. : – Instytut fiziologhii imeni O.O. Bohomoltsaoltsij NAN Ukrainy, 2006 – 395 s.

6. Malkhazov O.R. Vprovadzhennia spetsialnky psykhofiziolohichnykh tekhnologiy tekhnolohii v systemu profvidboru fakhivtsiv dlia aviatsiinoi haluzi Ukrainy / O.R. Malkhazov, V.P. Babak, V.P. Kharchenko // Nauka ta innovatsiyi. – 2007. – Т. 3, № 5. – С. 36–52. [in Ukrainian].
7. Prikhodko U.O. Psykholohichni chynnyky uspishchnoi profesiinoi diialnosti pozhehznykh-riatuvalnykh MNS Ukrainy / U.O. Prikhodko – dis...kand. psikholog. nauk. 19.00.09. – К., 2008. – 230 s.
8. Leontev O. M. Problemy rozvytku psykhiky / O. M. Leontev – М.: MDU, 1981. – 584 s.
9. Boryshevskiy M. Y Rozvytok samorehuliatcii povedinky shkolariv / . Boryshevskiy M.J. : avtoref. dis...dokt. psikholog. nauk. 19.00.07. – Institut psikhologii NAPN– К., 1992. – 77 s.
- 10 Leontev O. M. Diialnist. Svidomist. Osobystist. / O. M. Leontev – М.: Progres, 1981. – 1977. – 304 s.

Резюме

Грибенюк Г. доктор психологических наук, профессор,
Черкасский институт пожарной безопасности
имени Героев Чернобыля НУГЗ Украины

**САМОСУБЪЕКТНАЯ РЕГУЛЯЦИЯ И ПЕРЕМЕННЫЕ ЕЕ ИССЛЕДОВАНИЯ У
СПАСАТЕЛЕЙ**

В статье раскрываются особенности индивидуальных свойств спасателя, которые обеспечивают активацию внутренних резервов его психики. Представленные результаты позволяют выявить некоторые взаимозависимости между содержанием теоретической и эмпирической моделей формирования саморегуляции спасателя. Обоснованы концептуальные и операционные переменные исследования и выявлены особенности компонентов «приобретения профессионального опыта саморегуляции». Дальнейшие исследования необходимы для создания условий для эффективного обоснования данных и исследований в этой и других экстремальных профессиях.

Ключевые слова: саморегуляция; модель субъектной структуры саморегуляции; самосубъектное действие; мотивы саморегуляции; мотивационно-смысловая структура саморегуляции.

Summary

Hrybeniuk H. doctor of psychological sciences, Professor,
Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl
Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine

AUTOREGULATION OF SUBJECT AND ITS RESEARCH VARIABLES IN RESCUERS

The article reveals features of the individual properties of the rescuer, which provide activation of the internal reserves of his psyche. The presented results allow us to find out some interdependencies between the content of theoretical and empirical models of formation of the rescuer's self-regulation. Conceptual and operational variables of the research are substantiated and the specifics of the "gain professional experience of self-regulation" components are revealed. Further research is necessary to create the conditions for effective substantiation of data and research in this and other extreme professions.

Key words: autoregulation, model of autoregulation subject structure, autosubject actor, autoregulation motives, motivational and sense-forming sphere of autoregulation.

Introduction. *The article reveals features of the individual properties of the rescuer, which provide activation of the internal reserves of his psyche. The presented results allow us to find out some interdependencies between the content of theoretical and empirical models of formation of the rescuer's self-regulation. Conceptual and operational variables of the research are substantiated and the specifics of the "gain professional experience of self-regulation" components are revealed. Further research is necessary to create the conditions for effective substantiation of data and research in this and other extreme professions.*

Purpose. *The purpose of the article is to investigate the individual properties of the rescuer, which provide activation of the internal reserves of his psyche. To find out some interdependencies between the content of theoretical and empirical models of formation of the rescuer's self-regulation in educational and professional activity, in particular, regarding the component «to gain professional experience of self-regulation».*

Methods. *To achieve the aim of the research is used : methods theoretical and empirical analysis, synthesis, systematization and generalization of data of literary sources.*

Originality. *The scientific novelty of the article is the development of systematic ideas about the conceptual means of experimental psychological research language, in particular, the concept of "experience of self-regulation" as a unit of research. Identifying features of this variable as a means of ordering, classifying, and assigning numerical values in the study of rescuers' self-regulation.*

Conclusion. *Thus, the revealed features of the component "gain experience" allow to develop and substantiate theoretical and empirical models of formation of future rescuers' self-regulation in conditions of educational and professional activity, which ensure proper readiness for self-subjective regulation.*

Key words: self-regulation; model of the subjective structure of self-regulation; self-subjective action; motives of self-regulation; motivational-semantic structure of self-regulation.